

opinie & analyse

Nog minder Nederlandse les is nefast, waarschuwen **WOUTER DUYCK**, **YVES T'SJOEN** en **CARL DE STRYCKER**. Vlaamse leerlingen behoren nu al tot de zwakste van Europa.

Een uur Nederlands of een uur de kar voor het paard spannen?

WOUTER DUYCK, YVES T'SJOEN
EN CARL DE STRYCKER

Wie? Hoogleraar cognitieve psychologie (UGent); hoogleraar moderne Nederlandse literatuur (UGent), praktijkassistent Nederlandse literatuur (UGent) en directeur Poëziecentrum.

Wat? Een vak ondernemerschap heeft geen enkele zin wanneer je als ondernemer niet kan lezen, rekenen en schrijven.

Lieven Boeve kondigde aan dat het katholiek onderwijs in het eerste jaar secundair voortaan een vak 'Mens en Samenleving' aanbiedt (*DS 27 augustus*). Twee uur maatschappelijke vorming boven op de twee uur godsdienst. Daarvoor moet onder andere een uur Nederlands sneuvelen. De onderwijskoepel doet daarmee net het tegenovergestelde van wat ons onderwijs nodig heeft, nadat enkele alarmbellen hebben geluid over de dalende Vlaamse leerprestaties.

Het Vlaamse onderwijs heeft het altijd goed gedaan op het vlak van leesvaardigheid, maar de jongste jaren dalen de prestaties. Dat bleek al uit een milde achteruitgang in metingen in het secundair onderwijs. Maar vooral in het lager onderwijs bleek de situatie vorig jaar alarmerend. In een internationale vergelijking van vaardigheden begrijpend lezen (PIRLS) tuimelde Vlaanderen van de Europese top naar de staart.

Als sterkste daler duurt het nu een half (leer)jaar langer vooraleer Vlaamse kinderen in het vierde leerjaar hetzelfde niveau halen als tien jaar geleden. In Europa doen alleen Frankrijk, Georgië en Malta het nog slechter. Landen die het beter doen, zijn bijvoorbeeld Bulgarije, Tsjechië, Kazachstan en Slowakije. 20 procent van de Vlaamse leerlingen haalt niet het niveau dat enigszins beschermt tegen latere laaggeletterdheid. Ook het aantal leerlingen dat topprestaties levert, bedraagt maar de helft van het internationale gemiddelde. De helft. Hoezo kenniseconomie? En uitgerekend in talen. Ooit Vlaanderen trots.

Plus est en vous

Je zou verwachten dat zo'n signaal alle rode lichten doet afgaan bij de onderwijskoepels, die in Vlaanderen een grote autonomie genieten, en dus ook verantwoordelijkheid dragen voor de realisatie van leerprestaties. Integendeel, het bleef stil. Alleen de minister van Onderwijs reageerde enkele maanden later, met verwijzingen naar lopende initiatieven zoals een samen-

werking met Nederland en de oprichting van een Taalraad. Interessant en nodig, maar niet meteen forse ingrepen.

Nederland doet het met een dertiende plaats in PIRLS zelf niet schitterend in Europa, en op de ideeën van de Taalraad blijft het wachten. Terwijl we uit wetenschappelijk onderzoek al zeer goed weten wat de beste methoden zijn voor leesonderwijs. Het probleem situeert zich allicht ook eerder in de schuivende focus: terwijl vroeger 15 procent van de onderwijstijd bij tienjarigen naar lezen ging, is dat nu nog slechts 9 procent. Dan zijn dalende prestaties heel logisch.

En nu besluit het katholiek onderwijs dus om een jaar na de dramatische PIRLS-resultaten een uur Nederlands te ... schrappen. Onvoorstelbaar. Wie beweert dezelfde resultaten te kunnen neerzetten in minder onderwijstijd, moet zich afvragen wat er mis is in het huidige aanbod. Als we kunnen verzekeren dat de eindtermen gehaald worden met minder uren, is er geen probleem, stelde Boeve in deze krant. Een verontrustende houding: de eindtermen zijn de enige minimumdoelen die de regering de koepels

Zevenjarigen die één leesniveau stijgen, zullen veertig jaar later een salaris ontvangen dat 6.400 euro hoger ligt, ongeacht hun sociale afkomst

oplegt (een bescheiden garantie in ruil voor één derde van de Vlaamse begroting). Die minima zijn voor Boeve dus de typische in plaats van de minimale leerdoelen en verraden een groot gebrek aan cognitieve ambitie. Mag het iets meer zijn? *Plus est en vous*, iemand? Een gebrek aan ambitie dat ondertussen is doorgesijpeld tot bij de leerlingen: Vlaamse vijftienjarigen hebben in metingen de laagste prestatie-motivatie van heel Europa.

Op lange termijn is dit toenemende gedain voor cognitieve (taal)ontwikkeling ne-

fast. Uit het onderzoek van Keith Stanovich weten we dat vooral taalontwikkeling cruciaal is voor ontwikkeling van het brein, voor succes in het hoger onderwijs, voor leermotivatie. Maar ook voor individuele en maatschappelijke welvaart. Een Brits onderzoek volgde twintigduizend leerlingen veertig jaar lang en toonde dat zevenjarigen die één leesniveau stijgen, 40 jaar later een salaris ontvangen dat 6.400 euro hoger ligt, ongeacht hun sociale afkomst. Dat gold voor de kinderen die uit de slechtst presterende 20 procent ontsnapten en zich bij de volgende 20 procent aansloten, maar ook voor degenen die bij de top 20 procent aansloten vanuit het niveau daar net onder. Taalontwikkeling heeft dus een enorme impact op economische ontwikkeling, voor alle leerlingen. Omgekeerd toont extrapolatie van Nederlands onderzoek ons dat laaggeletterdheid ons elk jaar bijna een half miljard euro kost. Het afbouwen van taalonderwijs is dus geen vrijblijvende keuze.

Voorspelbare mislukking

De maatregel is ook allerminst te begripen vanuit het perspectief van de steeds diverser wordende klassen. In het secundair onderwijs spreekt één Vlaamse leerling op de zeven thuis geen Nederlands. Maar in de steden is dat bijna één op de twee. Die leerlingen gaan vier keer vaker niet naar de kleuterschool dan leerlingen die thuis Nederlands spreken, en meer dan de helft van hen moet een jaar overdoen. Dat uurtje Nederlands is dus uitgerekend voor die kwetsbare kinderen allerminst een luxe. Noch is Nederlands iets wat de economieelaraar die Mens en Maatschappij doceert er even bijneemt. Taalontwikkeling moet de motor zijn van een betere doorstroming van kwetsbare kinderen naar het hoger onderwijs en dus van sociale mobiliteit.

En waarom moet het verdwijnen? Voor twee uur Mens en Maatschappij, boven op twee uur godsdienst. Die onbegrijpelijke maatregel past in een tendens waarin men onderwijs steeds meer maatschappelijke verantwoordelijkheden toebedeelt, en onderwijskoepels menen daaraan te moeten voldoen. Daarbij raakt het primaire, fundamentele doel van onderwijs steeds meer in de verdrukking: cognitieve ontwikkeling van basisvaardigheden.

Wie meent in een vak ondernemer- en burgerschap te kunnen aanleren, moet beseffen dat geen enkele ondernemer zal slagen als hij niet kan lezen, rekenen en schrijven. Goeie burgers worden goeie burgers omdat ze de krant lezen. En kunnen denken. Niet omdat iemand voortaan in de klas hen geleerd heeft wat een goeie burger is en doet. Wie denkt brede, toegepaste vaardigheden te kunnen aanleren door basisvaardigheden te vervangen, spant de kar voor het paard en gaat een voorspelbare mislukking tegemoet. Ondernemer- en burgerschap zijn uitkomsten van cognitieve ontwikkeling, niet omgekeerd. Soms is gewoon ook al goed. Lezen, schrijven en rekenen. Laten we daarmee beginnen. Of voortdoen.